

Joanna DRONKA-SKRZYPCZAK

Tomasz DRONKA

Urząd Marszałkowski w Łodzi

Jacek KACZMAREK

Uniwersytet Łódzki

Instytut Geografii Miast i Turyzmu

DROGA PIELGRZYMKOWA Z CZĘSTOCHOWY DO LICHENIA - PROJEKT I ORGANIZACJA¹

Wprowadzenie

W pracy zaprezentowano koncepcję drogi pielgrzymkowej z Częstochowy do Lichenia. Przedstawiony projekt wykorzystuje w swej warstwie ontologicznej tradycje pielgrzymowania Szlakiem Świętego Jakuba do Santiago de Compostela. Inspiracją autorów było jednak odwołanie się do kultu maryjnego, znacznie mocniej zakorzenionego w polskiej kulturze. Dlatego też opracowano projekt realnego połączenia dwu największych sanktuariów maryjnych w Polsce – Lichenia i Częstochowy. Drogę pielgrzymkową poprowadzono przez kilka miejsc związanych z ośrodkami kultu maryjnego. Projekt drogi pielgrzymkowej powstał jako odpowiedź na potrzebę cywilizacyjnego wyciszenia i konieczność samodzielnego odkrywania siebie podczas kontemplacyjnego wędrowania. Koncepcja drogi pielgrzymkowej stanowi istotne uzupełnienie masowych zorganizowanych pielgrzymek zmierzających każdego roku do Częstochowy.

---

¹ Artykuł powstał w oparciu o pracę magisterską J. DRONKI (Skrzypczak) z 2010 r.

Przebieg drogi eksponuje także walory kulturowe i krajoznawcze przemierzanych obszarów. W ten sposób cele religijne i poznawcze będą stanowić komplementarną całość. Zatem propozycja pokonania drogi z Częstochowy do Lichenia będzie adresowana do pielgrzymów, którzy mają jasno określone intencje wotywno wyruszenia w podróż, a także do turystów pragnących poznać Polskę i jednocześnie odkryć siebie podczas wielokilometrowego marszu bądź jazdy na rowerze.

Najdłuższy odcinek drogi biegnie przez obszar województwa łódzkiego. Droga pielgrzymkowa w proponowanej formie będzie przede wszystkim promować walory turystyczne tego obszaru.

Konteksty drogi

Konkretna rzeczywistość wyznaczonej drogi pielgrzymkowej z Częstochowy do Lichenia jest drogą w sensie dosłownym. Przebiega w realnej przestrzeni geograficznej. Ma swój początek i miejsce docelowe. Można nią odbyć podróż przez wyznaczone obszary. Należy jednak dostrzec inne aspekty drogi i wędrowania. Poza omawianą drogą rozumianą w sensie przestrzennym warto określić inne konteksty pielgrzymowania. Wyznaczyć bowiem można:

- 1) drogę wewnętrzną,
- 2) drogę trwania,
- 3) drogę pamiętania.

Prawdopodobne jest wyruszenie w podróż bez opuszczania domu. Niekoniecznie trzeba przekroczyć próg domu, aby znaleźć się w dalekich krainach. I zbędny jest tutaj Internet, wszak poruszanie się w tak zwanych przestrzeniach wirtualnych jest błędnym tropem. Wędrowanie w przestrzeniach myślenia pozwala zrozumieć świat, bez udawania się w podróż. Warunkiem bowiem każdej podróży jest w pierwszej kolejności zrozumienie siebie. Odkrycie siebie także można zaliczyć do aktu wyruszenia w drogę. Czasami jest to znacznie trudniejsze niż rzeczywiste podróżowanie w przestrzeni geograficznej.

Czym jest podróżowanie i co ono daje? Zachód słońca jest wszędzie tym samym zachodem słońca i nie ma potrzeby jechać do Konstantynopola, aby go zobaczyć. Wrażenie wyzwolenia, jakie dają podróże? Mogę go poznać jadąc z Lizbony do Benfiki i moje wrażenie może być intensywniejsze niż wrażenie kogoś, kto jedzie z Lizbony do Chin, bo jeśli wyzwolenia nie ma we mnie, to nigdzie go nie znajdę. (PESSOA 2013, s. 138).

Poszukiwanie drogi, autentyczności wędrowania, warto rozpocząć od siebie. Wkraczamy zatem na **drogę wewnętrzną**, którą można nazwać przygotowaniem do podróży. Droga tkwi w nas. Ona jest częścią naszego życia. Nie należy zatem gonić tylko po świecie, po odległych miejscach. Szukanie egzotyki po świecie jest gonieniem za wiatrem. Najpierw należy nauczyć się odczuwać siebie. Trzeba zrozumieć swoje miejsce w drodze ku kresowi. Turysta powinien wyjść najpierw przed dom i popatrzeć wokół siebie. Jeżeli zrozumie swoje najbliższe otoczenie, wówczas może wyruszyć w świat. Początkiem rozumienia świata jest poznanie drobiazgów porzucanych w pobliżu. Ich porządkowanie pozwala zbudować podstawy epistemologiczne. W ten sposób przyszły wędrowiec przygotowuje się do podróży, gromadzi swój wewnętrzny ekwipunek:

Nasze poznanie przebiega stopniowo: od tego, co bezpośrednio dostępne, przedzieramy się stopniowo ku czemuś innemu, czego bezpośrednio nie ujmujemy, posługując się myśleniem pojęciowym, sądzeniem i wnioskowaniem. W ten sposób, dzięki ruchowi postępującemu gromadzimy sobie skarb poznania, mimo pewnych zbroczeń i okrążeń, wywołanych pomyłkami i błędami. Ruch ten zmierza do spoczynku u celu. Tym celem jest oglądanie bytu. (STEIN 1995, s. 403).

Podróż wewnętrzna otwiera wędrowca na świat. Przygotowuje on siebie do dalekiego wędrowania. Potrafi rozpoznać i zrozumieć dalekie krainy. Nie tylko oddzielone od nas rozległą przestrzenią geograficzną, ale także te, które rozciągają się poza horyzontem metafizycznym.

Kolejna droga, to **droga trwania**, będąca podróżą, podczas której rozważamy tajemnicę stworzenia i kresu każdego z nas. Doświadczając drogi podczas długiego marszu niejednokrotnie rozmyślamy o jednostkowej, naszej niepowtarzalnej egzystencji. Wędrówka z Częstochowy do Lichenia powinna umożliwić refleksję nad trwałością bycia człowieka, mojego niepowtarzalnego, własnego jestestwa. Podążam własną i jednocześnie uniwersalną dla wszystkich drogą, czyli od początku po kres. Wszyscy wędrują przez swoje życie, ale każdy brnie przed siebie na swój indywidualny sposób. Współczesny pielgrzym potrzebuje trwałego, niezmiennego wzoru przemierzanej drogi. Konieczne jest doświadczanie trwałego wsparcia, solidnego fundamentu dla kreowania własnej drogi w niepewnym, rozchwianym aksjologicznie świecie. W omawianym projekcie taką trwałą ideą, myślą przewodnią rozważań w odbywanej podróży jest koncepcja indywidualnego przejścia od – zapożyczając metaforę ze świata muzyki – *Magnificat* do *Stabat Mater*. Wszak prezentowany projekt jest przede wszyst-

kim szlakiem maryjnym. Zatem wędrowiec ma możliwości przebycia drogi od radości, wyjątkowości obdarowania:

Wtedy Maryja powiedziała:
„Wielbi Pana moja dusza
i mój duch rozradował się w Bogu, moim Zbawicielu,
bo spojrział na unizenie swojej służebnicy.” (Łk, 1, 46–48)

aż do bolesnego kresu, ascetycznie i przejmująco wyrażonego między innymi przez Karola Szymanowskiego w kantacie *Stabat Mater* (wg przekładu polskiego Józefa Jankowskiego):

Stała Matka bolejąca
koło krzyża łzy lejąca,
gdy na krzyżu wisiał Syn. (ZIELIŃSKI 1997, 256–258)

W podróży pielgrzym zmierza do miejsca docelowego. W drodze życia docieramy zazwyczaj do uciążliwego kresu. Jednak po przekroczeniu tej granicy mamy nadzieję doświadczyć radosnego początku. Pomiędzy darem stworzenia, a nadzieją wieczności doświadczamy trudów wędrowca. Trud pokonywanej drogi z Częstochowy do Lichenia powinien stymulować do rozmyślań o mojej podróży pomiędzy wspomnianymi *Magnificat* i *Stabat Mater*.

Ostatni, trzeci kontekst odbywanej drogi – **drogi pamiętania** – dotyczy wspólnej drogi przyjaciół, badaczy, uczniów i nauczycieli.

Idea wytyczenia trasy pielgrzymkowej z Częstochowy do Lichenia zrodziła się podczas wielu dyskusji z Tomkiem Dronką. W rozmowach o turystyce religijnej i krajoznawczej, o wędrowaniu, o odpoczywaniu powracał wątek połączenia szlakiem turystycznym obu znaczących ośrodków kultu maryjnego. Ostatecznie intuicyjny pomysł został przedstawiony przez J. DRONKĘ (2010) w jej pracy magisterskiej. Tomasz Dronka był bez wątpienia współautorem omawianego projektu. I Jemu dedykowane jest to opracowanie. Stąd kontekst pamiętania. Wspólne bycie w drodze bywało trudne, ale zawsze przynosiło owoce. Wszak Tomek zawsze gdzieś dążył, coś chciał osiągnąć. Często mawiał: „życie to nie wczasy rodzinne”. To bywało impulsem, także imperatywem do odkrywania bliskich i dalszych stron świata. Teraz, kiedy Tomek „poszedł do domu”, nie możemy rozpocząć rodzinnych wczasów. Odpocząć bowiem to „począć na nowo, w drugiej potędze” (NORWID 1980, w. 293). Projekt drogi pielgrzymkowej z Częstochowy do Lichenia powinien zacząć się na nowo. To jest nasza droga pamiętania i jednocześnie szansa odnalezienia tajemnicy bycia podczas konkretnej, realnej wędrówki w przestrzeni geograficznej.

Potencjał regionu łódzkiego jako miejsca atrakcyjnego dla pielgrzyma

Województwo łódzkie niewątpliwie posiada bogate dziedzictwo związane z kultem religijnym różnych wyznań. Dla projektowanej drogi pielgrzymkowej szczególne znaczenie mają obiekty i miejsca związane z religią rzymskokatolicką, zwłaszcza z kultem maryjnym. Jednak w kontekście całego

Rys. 1. Sanktuaria maryjne i świętych na terenie województwa łódzkiego
Źródło: opracowanie własne

województwa warto przyrzeć się dokładniej specyfice katolickich miejsc świętych w tym regionie (rys. 1). Same sanktuaria można podzielić na sanktuaria pańskie, maryjne i sanktuaria kultu świętych. Jak zauważa A. JAC-KOWSKI 2008, s. 77):

„Łódź wraz z całym regionem stanowi swego rodzaju «zagłębienie» miejsc związanych z czcią świętych i błogosławionych lub osób zmarłych w opinii świętości. Stawia to region w wyjątkowej sytuacji, jako że powszechnie dominującym w sanktuariach polskich jest kult maryjny”.

Na obszarze Łodzi znajduje się też sanktuarium Miłosierdzia Bożego, ale ze względu na to, że Łódź jest pominięta na projektowanym szlaku, obiekt ten jest poza tematyką tego opracowania.

Tab. 1. Sanktuaria maryjne w województwie łódzkim

Lp.	Miejscowość	Sanktuarium Maryjne	Przedmiot koronacji	Rok koronacji
1	Bęczkowice	Sanktuarium MB Pocieszenia	obraz z XVII w.	2007
2	Biała Rawska	MB Miłosiernej	obraz z XVI w.	2000
3	Charłupia Mała	MB Charłupska - Księżna Sieradzka	obraz z XVII w.	1937
4	Domaniewice	MB Domaniewickiej Pocieszycielki Strapionych i Pięknej Miłości	obraz z XVII w.	2000
5	Gidle	MB Gidelska	figura z XVI w.	1923
6	Głogowiec	MB Głogowiecka - Patronka Ziemi Kutnowskiej	obraz z XVIII w.	1975
7	Łask	MB Łaska	plaskorzeźba z końca XV w.	2005
8	Pajęczno	Sanktuarium MB Pajęczańskiej	obraz z XVI w.	2005
9	Piotrków Tryb.	MB Trybunalska	obraz z XIV w.	2006
10	Studziana	MB Świętorodzina	obraz z XVII w.	1968
11	Wieluń	Pocieszycielka i Pani Ziemi Wieluńskiej	obraz z XVII w.	1971
12	Stare Skoszewy	MB Skoszewska	XX-wieczna kopia obrazu z XVI w.	2002
13	Witów	MB Zwiastowania	obraz z XVII w.	2007

Źródło: opracowanie własne.

W tab. 1 uwzględniono te miejsca, które bezsprzecznie uważa się za sanktuaria w rozumieniu *Kodeksu prawa kanonicznego*. Należy jednak pamiętać, że „oprócz sanktuariów erygowanych i mających aprobatę, są jeszcze

miejsca święte skromniejsze, mniej znane, lecz w swoim środowisku pełniące funkcje sanktuarium. Chociaż nie są kanonicznie zatwierdzone, to jednak stanowią część geografii wiary i pobożności Ludu Bożego” (DYDUCH 2005, s. 214–215). W tabeli brakuje sanktuarium w Będkowie, gdyż wizerunek MB Będkowskiej nie jest koronowany.

Tab. 2. Typologia sanktuariów maryjnych w województwie łódzkim

Lp.	Miejscowość	Diecezja (d.) / archidiecezja (a.)	Zasięg przestrzenny	Cytat
[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
1	Będków	a. łódzka	regionalny	„Obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem pochodzi z końca XV w., suknia i korony srebrne pochodzą z XVIII w. Obraz został ogłoszony dekretem z 22 września 1771 r. jako słynący łaskami. Kult obrazu obejmuje swym zasięgiem najbliższy region. ” (ks. J. SZEREMETA, www.niedziela.pl)
2	Bęczkowice	a. częstochowska	regionalny	„Pielgrzymki wiernych z sąsiednich parafii i dalszych okolic do sanktuarium maryjnego na Poczepskiej Górze i przed jej obraz znajdujący się w kościele parafialnym w Bęczkowicach nie należały i nie należą do rzadkości” (JANOWSKI 2006, s. 36)
3	Biała Rawska	d. łowicka	b.d.	
4	Charlupia Mała	d. wrocławska	regionalny	„Święta maryjne i narodowe gromadzą wiele osób spoza parafii . W ciągu roku sanktuarium odwiedza 20–30 tys. osób” (JACKOWSKI 1998, s. 48)
5	Domaniewice	d. łowicka	lokalny	„Mimo iż parafia jest pod wezwaniem św. Bartłomieja, to najliczniejsze rzesze wiernych, parafian i pielgrzymów przybywają właśnie na odpust wrześniowy. Związane jest to z kultem lokalnym , jaki Matka Boża, zwana tutaj Poczepszczyką Strapionych i Matką Piękną Miłości, odbiera w Cudownym Obrazie w naszej kaplicy-sanktuarium” (BIAŁKOWSKA 2004, www.niedziela.pl)
6	Gidle	a. częstochowska	ponadregionalny	„Sanktuarium należy do głównych ośrodków kultu maryjnego w archidiecezji częstochowskiej, sięgając poza granice diecezji (liczni pielgrzymi ze Śląska) ” (JACKOWSKI 1998, s. 71)

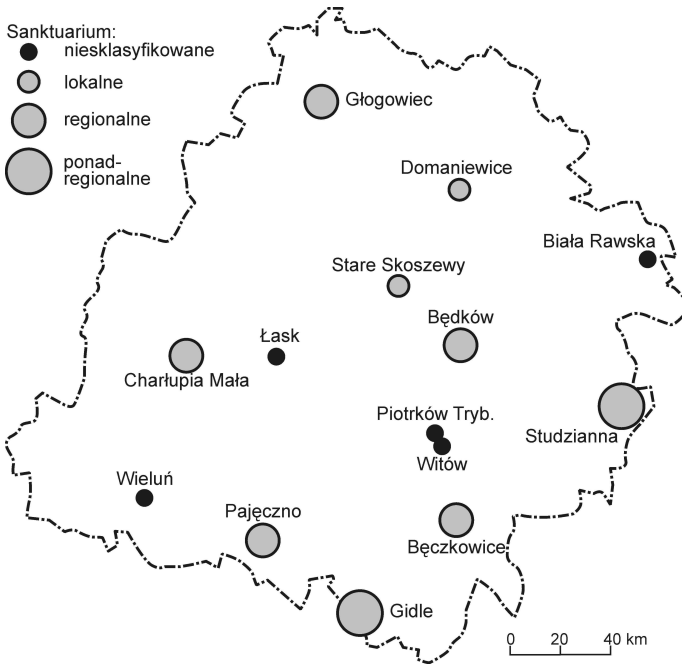
[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
7	Głogowiec	d. łódzka	regionalny	„Na główną uroczystość odpustową – połączoną z rocznicą bitwy nad Bzurą – przybywają liczne pielgrzymki piesze i autokarowe z ziemi kutnowskiej ” (JACKOWSKI 1998, s. 48)
8	Łask	a. łódzka	b.d.	
9	Pajęczno	a. częstochowska	regionalny	„Świadczą o tym zamawiane tam msze św. także przez wiernych z innych parafii i rzesze pątników przybywających na maryjny odpust 8 września ” (BROWARSKI 2004, www.niedziela.pl)
10	Piotrków Tryb.	a. łódzka	b.d.	
11	Studziana	d. radomska	ponadregionalny	„Sanktuarium MB Świętorodzinnej jest miejscem pielgrzymek, które przybywają tu z całej Polski Środkowej ” (JACKOWSKI 1998, s. 296)
12	Wieluń	a. częstochowska	b.d.	
13	Stare Skoszewy	a. łódzka	lokalny	„Najcenniejszym elementem wyposażenia jest cudowny obraz MB Skoszewskiej, dzięki któremu Skoszewy stały się ważnym ośrodkiem kultu w okolicach Łodzi. ” (MOKRAS-GRABOWSKA, RZENCA 2007, s. 33)
14	Witów	a. łódzka	b.d.	

Źródło: opracowanie własne.

Spośród wymienionych w tab. 2 sanktuariów większość z nich, zgodnie z podziałem zaproponowanym przez A. JACKOWSKIEGO (2008, s. 75), ma charakter lokalny (ogranicza się do parafii) lub regionalny (w obrębie jednej diecezji). Na potrzeby pracy magisterskiej, w oparciu o którą powstało niniejsze opracowanie, podjęto próbę typologii sanktuariów maryjnych w regionie na podstawie literatury, której wyniki prezentują tab. 2 i rys. 2.

Zaproponowany podział ukazuje zasięg sanktuariów w świetle informacji zawartych w literaturze, czyli powstał na podstawie tego jedno kryterium. Duża zmienność w czasie zjawisk związanych z pielgrzymowaniem pokazuje jednak, że zaklasyfikowanie jednego miejsca jako lokalne czy regionalne nie oznacza, że nie może ono zmienić swojej rangi. Przykładem może być sanktuarium w Krakowie-Łagiewnikach, które w przeciągu 10 lat zmieniło swój zasięg z krajowego na międzynarodowy (JACKOWSKI 1996, s. 48, JACKOWSKI, SOŁJAN 2006, s. 14).

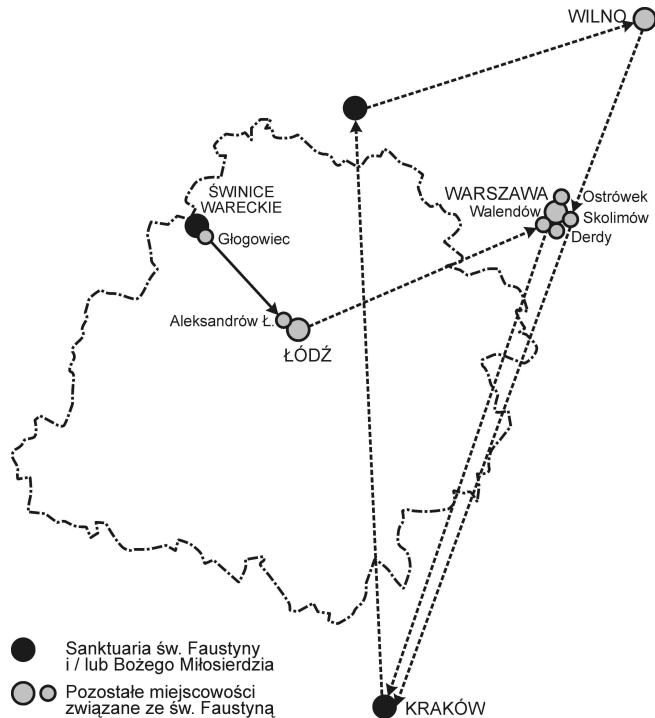

Rys. 2. Typologia sanktuariów maryjnych w województwie łódzkim
 Źródło: opracowanie własne

Pomimo że zaproponowany szlak ma łączyć miejsca kultu Matki Bożej warto wskazać także te, które wiążą się z kultem świętych, zwłaszcza św. Faustyny Kowalskiej i św. Maksymiliana Kolbego. Stanowią one także potencjał do rozwoju pielgrzymowania na terenie województwa łódzkiego. Nie są one ujęte jako punkty głównej trasy szlaku, jednakże mogą stanowić „zaczątki” stworzenia dodatkowych tras połączonych z główną osią (rys. 3).

Dla województwa łódzkiego ważne jest to, że św. Faustyna Kowalska przyszła na świat w 1905 roku w Głogowcu. Została ochrzczona i pierwszą komunie świętą przyjęła w Świnicach Warckich, w kościele św. Kazimierza, który obecnie pełni funkcję sanktuarium Urodzin i Chrztu św. Faustyny Kowalskiej, gdzie przechowywane są pamiątki oraz relikwiarz świętej. W Głogowcu można zwiedzać dom, w którym mieszkała. Istotne jest także, że od 2005 roku św. Faustyna jest patronką Łodzi. Nazywana jest „apostółką Bożego Miłosierdzia” i jest patronką tego kultu w Polsce. Jego centrum jest sanktuarium w Krakowie-Łagiewnikach, gdzie św. Faustyna została pochowana.

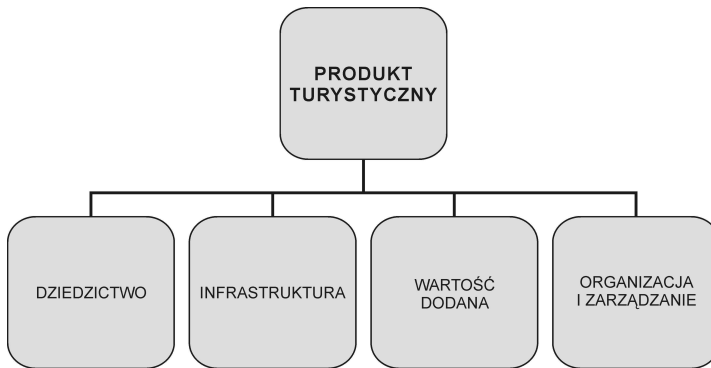
Rys. 3. Miejsca związane ze św. Faustyną Kowalską

Źródło: opracowanie własne

Kolejnym świętym, który związany jest z regionem łódzkim jest Maksymilian Maria Kolbe. W województwie łódzkim miejsca jego kultu znajdują się w Zduńskiej Woli, Łodzi i Pabianicach. Miejscem narodzin świętego jest Zduńska Wola, gdzie można zobaczyć dom, w którym mieszkał. Kościół NPM, w którym przyjął chrzest pełni funkcje sanktuarium. Podobnie jak w przypadku św. Faustyny historia Maksymiliana Marii Kolbego również związana jest z Łodzią, gdzie mieszkał z rodzicami zanim nie przeprowadzili się do Pabianic. W Pabianicach znajduje się kościół pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego, a także kościół św. Mateusza, gdzie przyjął on komunię świętą i doznał widzenia Matki Bożej. Później opuścił województwo łódzkie, aby wstąpić do seminarium i pełnić posługę kapłańską. Zmarł śmiercią męczeńską w obozie koncentracyjnym w Auschwitz (1941 r.), a po jego beatyfikacji (1971 r.) oraz kanonizacji (1982 r.) jego kult stał się bardzo popularny. Święty Maksymilian jest patronem Zduńskiej Woli (od 1998 r.) i Pabianic (od 2004 r.). (www.kolbe.pl; www.maksymilian.pl).

Uzasadnienie przebiegu drogi pielgrzymkowej

Drogę pielgrzymkową z Częstochowy do Lichenia można zaprezentować jako gotowy produkt turystyczny, z uwzględnieniem wszystkich elementów składowych. Aby opis był logiczny i spójny, odwołano się do podziału produktu turystycznego-obszaru, który zakłada, że elementy te można pogrupować według wskazanych poziomów na rys. 4.

Rys. 4. Podział produktu turystycznego-obszar

Źródło: J. KACZMAREK, A. STASIAK, B. WŁODARCZYK (2005, s. 102)

Aby uznać istnienie opisywanej drogi pielgrzymkowej za uzasadnione musi ona spełniać dwie najważniejsze funkcje: religijną oraz turystyczną. Wybór przebiegu nie mógł być przypadkowy, dlatego podczas wybierania trasy postawiono kilka kryteriów związanych głównie z występowaniem miejsc kultu religijnego oraz dostępną infrastrukturą. Jako obszar badawczy przyjęto teren województwa łódzkiego. Jak już zostało wspomniane, szlak ma przede wszystkim łączyć miejsca kultu maryjnego, dlatego właśnie rozmieszczenie tych ośrodków stanowi podstawę wyboru trasy.

Wybór przebiegu drogi pielgrzymkowej podzielony był na etapy (rys. 5).

Etap I. Wybór miejscowości węzłowych, w których znajdują się sanktuaria maryjne. Zastosowane zostały następujące kryteria:

- rozkład sanktuariów maryjnych na mapie w województwie łódzkim;
- baza noclegowa w miejscowościach i gminach, w których znajdują się sanktuaria, oraz w gminach sąsiadujących;
- optymalna długość drogi pielgrzymkowej.

Rys. 5. Etapy i metody zastosowane podczas wyboru przebiegu drogi pielgrzymkowej

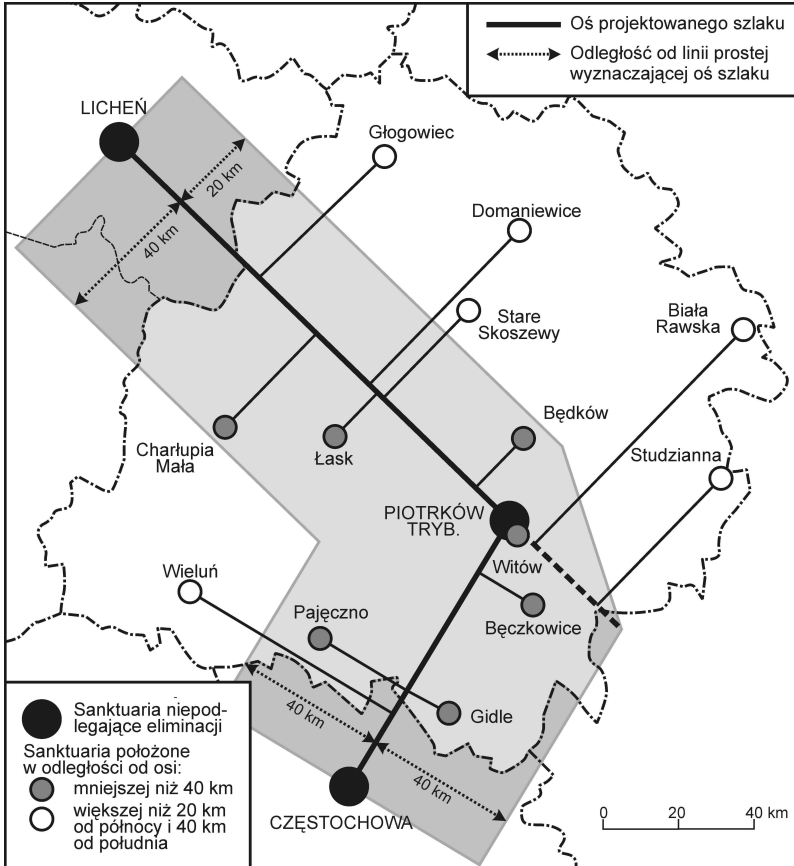
Źródło: opracowanie własne

Etap II. Wybór trasy drogi pielgrzymkowej i pozostałych miejscowości węzłowych wzdłuż linii łączącej wyselekcjonowane sanktuaria, przy zastosowaniu kryteriów:

- optymalnej długości drogi;
- dostępności bazy noclegowej.

Na etapie pierwszym dokonano wyboru miejscowości węzłowych. Za najważniejsze kryterium uznano rozkład sanktuariów maryjnych na terenie województwa łódzkiego i ich odległość od wytyczonej osi drogi pielgrzymkowej, czyli linii łączącej Licheń, Piotrków Trybunalski i Częstochowę. Należy zaznaczyć, że Piotrków Trybunalski został automatycznie uznany jako punkt węzłowy i nie podlegał kryteriom eliminacji. Leżący na drodze wylotowej z Piotrkowa Witów także znalazł się automatycznie na trasie drogi. Pozostałe miejscowości z sanktuariami maryjnymi zostały wybrane według kryterium odległości od głównej osi drogi. Wyeliminowano te, które leżą dalej (w linii prostej) niż 40 km od strony południowej, oraz 20 km od strony północnej od osi. Uzasadnieniem tej decyzji było zachowanie funkcjonalności drogi oraz jej linearnego charakteru. Ograniczenie do

20 km po stronie północnej wynika z faktu, że w tej odległości od osi znajdują się północne granice miasta Łodzi, które zostało wykluczone automatycznie ze względu na to, że droga musiałaby przebiegać przez środek dużego miasta, co kłóci się z jej ideą, która zakłada między innymi odpoczynek od natłoku bodźców i kontemplację. Rozkład sanktuariów od osi drogi pielgrzymkowej prezentuje rys. 6.

Rys. 6. Rozmieszczenie sanktuariów maryjnych w stosunku do osi projektowanej drogi pielgrzymkowej

Źródło: opracowanie własne

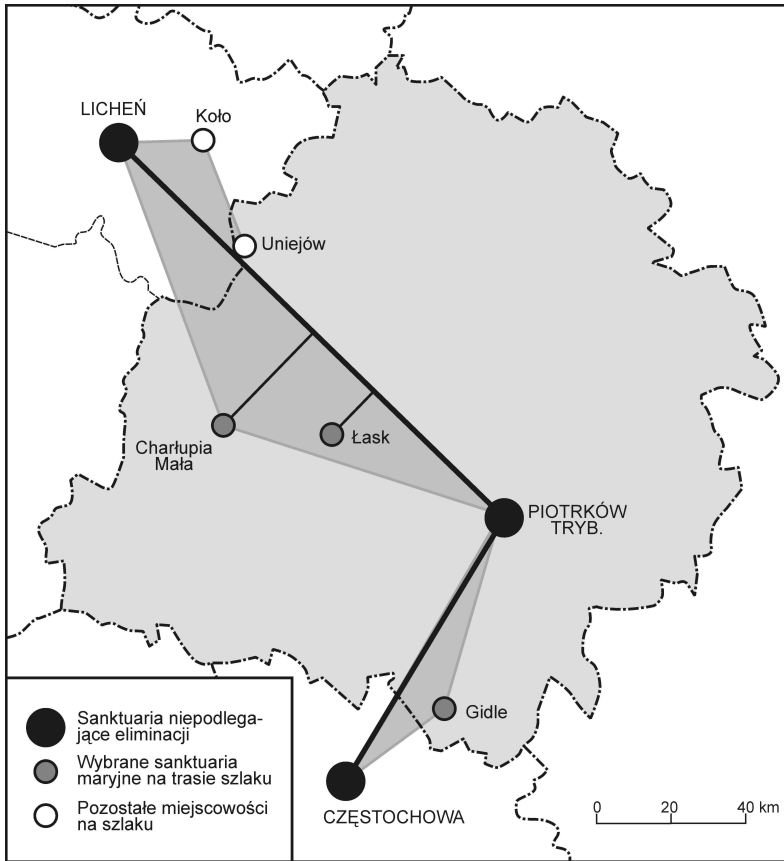
Po wyeliminowaniu sanktuariów leżących poza przyjętym obszarem do dalszego etapu zakwalifikowano sanktuaria w Charlupia Małej, Łasku, Będkowie, Bęczkowicach, Gidlach oraz Pajęcznie.

Kolejnym kryterium, które zostało wzięte pod uwagę była infrastruktura, a przede wszystkim dostępność bazy noclegowej. Oceniono bazę noclegową w miejscowościach z sanktuariami, a także gminach, w których się znajdują i gminach sąsiadujących. W efekcie spośród sześciu miejscowości z sanktuariami wyraźnie wyróżnia się Łask i Charłupia Mała, natomiast Będków, Bęczkowice, Gidle i Pajęczno mają gorzej rozbudowaną bazę noclegową. Dlatego dla tych miejscowości zastosowano kolejne kryterium – optymalnej długości drogi pielgrzymkowej. Ustalono ją na podstawie założenia liczby dni, które pielgrzym-turysta może poświęcić na wędrowkę. W wyniku obserwacji terenowych stwierdzono, że optymalny czas na przejście całej trasy nie powinien być dłuższy niż siedem dni. Stanowiło to punkt wyjścia do obliczenia długości projektowanej drogi. Zakładając, że podczas wędrowki pieszej podróżny porusza się z prędkością 5 km/h i każdego dnia idzie (bez czasu na zwiedzanie i odpoczynek) średnio 5 h można policzyć, że w ciągu jednego dnia pokonuje 25 km. W ciągu siedmiu dni jest więc w stanie przejść odcinek liczący 175 km.

Podczas podróży rowerem za średnią prędkość przyjmuje się 15 km/h. Jadąc bez przerwy przez 4 h w ciągu dnia rowerzysta jest w stanie pokonać 60 km. Dla rowerzysty w ciągu siedmiu dni jest więc możliwe pokonanie 420 km. Z przeprowadzonych wyliczeń wynika, że długość drogi pielgrzymkowej powinna zatem zamykać się w przedziale 175–420 km. Założono więc, że przy ostatecznym wyborze sanktuariów należy wyeliminować te, których uwzględnienie wydłużyłoby nadmiernie przebieg projektowanej drogi pielgrzymkowej i oddaliło jej przebieg od ustalonej wcześniej osi. Na tej podstawie uznano, że na trasie drogi nie znajdują się Będków, Buczkowice i Pajęczno.

Tak szczegółowa metodyka wyboru trasy pozwoliła określić algorytm postępowania badawczego i aplikacyjnego. W przypadku realizacji projektu i wytyczenia trasy można pokusić się o oznaczenie tras alternatywnych do miejscowości kultu maryjnego, które zostały wyeliminowane w projekcie podstawowym. Ostatecznie wszystkie działania na etapie I doprowadziły do włączenia w przebieg szlaku (obok Lichenia, Częstochowy, Piotrkowa Trybunalskiego i Witowa) Charłupi Małej, Łasku i Gidli.

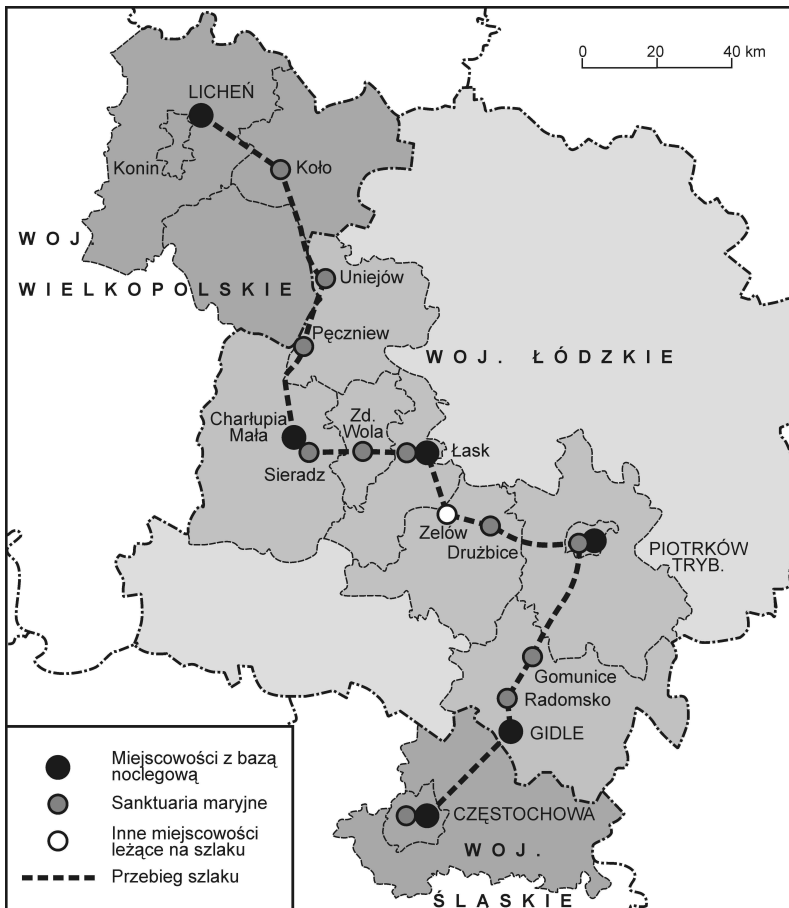
Mając wybrane główne punkty węzłowe pozostała trasa pielgrzymki ustalona została (etap II) na podstawie analizy pod kątem zagospodarowania i przebiegu przez obszary turystyczne. Teren, który podlegał analizie został wydzielony poprzez naniesienie na mapę trójkątów wyznaczających miejsca spełniające kryterium optymalnej długości drogi pielgrzymkowej (rys. 7).

Rys. 7. Obszar podlegający analizie na etapie II wyboru trasy przebiegu drogi pielgrzymkowej
Źródło: opracowanie własne

Istotnym czynnikiem wziętym pod uwagę podczas projektowania trasy przebiegu była analiza map turystycznych zaznaczonego obszaru. Na jej podstawie uznano, że warto uwzględnić istniejący już na tym terenie Nadwarciański Szlak Rowerowy. Analizując przebieg tego szlaku stwierdzono, że został on poprowadzony w sposób na tyle przemyślany (pod względem krajoznawczym oraz dostępnej infrastruktury), że bezcelowe jest szukanie alternatywnej drogi na tym odcinku. Mając to na uwadze wytyczono fragment drogi między Licheniem a Jeziorskiem wzdłuż linii Licheń Stary - Koło - Uniejów - Skęczniew, równoległe do tego szlaku.

Na ostateczny kształt projektowanej drogi miała wpływ dostępność bazy noclegowej, która na tym terenie nie jest zbyt rozbudowana. Zarówno na potrzeby niniejszego opracowania, jak i na potrzeby pracy magisterskiej nie została wyznaczona szczegółowa trasa przebiegu omawianej drogi pielgrzymkowej. Autorzy zakładają, że etap ten powinien być przeprowadzony dopiero wówczas, gdy projekt zostanie przyjęty do realizacji. Wymaga on bowiem dopełnienia wielu formalności i musi być zgodny z obowiązującym stanem prawnym. W założeniu projekt ten może być zrealizowany zarówno jako droga pielgrzymkowa, niekoniecznie oznakowana, jak i jako szlak turystyczny.

Rys. 8. Schemat wytyczonej drogi pielgrzymkowej
 Źródło: opracowanie własne

W wyniku całego procesu wyboru trasy wyznaczono ją w oparciu o główne punkty węzłowe przedstawione na rys. 8. W takim kształcie liczy ona 313 km, co jest wartością optymalną dla przyjętych założeń dotyczących zdolności pokonania odległości pieszego (25 km/dzień) i rowerzysty (60 km/dzień). Pielgrzym pieszy może pokonać całą trasę w ciągu 12,5 dni, a osoba podróżująca rowerem w ciągu około pięciu dni. Są to oczywiście wartości uśrednione, gdyż rzeczywisty czas podróży jest zależny od wielu czynników, takich jak indywidualne tempo pielgrzyma, jego priorytety czy czas, jakim dysponuje. Jeżeli podróżny założy, że zależy mu na wzmożonym wysiłku, wtedy pokonywana w ciągu dnia liczba kilometrów może być większa, jeśli natomiast zechce więcej czasu spędzić w którymś mieście, lub sanktuarium – czas podróży wydłuży się

Podsumowanie

Biorąc pod uwagę charakter proponowanej drogi pielgrzymkowej wydaje się, że propozycja pielgrzymki łączącej dwa najważniejsze w Polsce święta maryjne może być interesująca. W Licheniu szczególnie uroczyste obchodzony jest dzień Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (15 sierpnia), a w Częstochowie święto Matki Boskiej Częstochowskiej (26 sierpnia). Rozpoczynając podróż w Licheniu na obchodach pierwszego święta można w czasie 11 dni dotrzeć na uroczystości w Częstochowie. Oczywiście dzień Wniebowzięcia NMP jest również obchodzony w Częstochowie i może być punktem rozpoczynającym lub kończącym pielgrzymkę.

Częstochowa i Licheń są największymi sanktuariami maryjnymi w Polsce. Mimo to że oba ukształtowały się na kanwie popularnego w Polsce kultu maryjnego, mają inną specyfikę i charakter. Składają się na to tradycje pielgrzymkowe i miejsce w świadomości pielgrzymów w Polsce, jednak bardzo szybki rozwój Lichenia i jego wzrost w hierarchii w ostatnich dziesięcioleciach sprawia, że warto podjąć próbę połączenia tych dwóch ośrodków.

BIBLIOGRAFIA

- BIAŁKOWSKA K., 2003, *U Matki Bożej Domaniewickiej*, „Niedziela Łowicka”, 39, Kuria Metropolitalna w Częstochowie, Częstochowa.
- BROWARSKI M., 2004, *W podzięce Pajęczańskiej Matce*, „Niedziela Częstochowska”, 19, Kuria Metropolitalna w Częstochowie, Częstochowa.

- DRONKA J., 2010, *Szlak pielgrzymkowy z Częstochowy do Lichenia – projekt przebiegu i jego organizacja*, mps pracy magisterskiej pod kier. prof. J. Kaczmarka, Instytut Geografii Miast i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- DYDUCH J.M., 2005, *Pielgrzymowanie do Sanktuariów w świetle przepisów kościelnych*, [w:] B. Domański, S. Skiba (red.), *Geografia i sacrum*, t. 1, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- JACKOWSKI A., SOŁJAN I., 2006, *O pielgrzymowaniu w Polsce* (2) „Niedziela Ogólnopolska”, 33, Kuria Metropolitalna w Częstochowie, Częstochowa.
- JACKOWSKI A., 1996 *Rozwój pielgrzymek w Polsce*, [w:] A. Jackowski (red.), *Przestrzeń i sacrum*, Instytut Geografii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- JACKOWSKI A., 1998, *Miejsca święte Rzeczypospolitej – leksykon*, Wyd. Znak, Kraków.
- JACKOWSKI A., 2008, *Sanktuaria i miejsca szczególne*, „Kronika Miasta Łodzi”, 4, Urząd Miasta Łodzi, Łódź.
- JANOWSKI P., 2006, *Kult Matki Bożej Pocieszenia w Bęczkowicach i na Pociesznej Górze*, Parafia Kościoła Rzymskokatolickiego w Bęczkowicach Bęczkowice. KACZMAREK J., STASIAK A., WŁODARCZYK B., 2005, *Produkt turystyczny: pomysł; organizacja; za-rządzenie*, Polskie Wyd. Ekonomiczne, Warszawa.
- MOKRAS-GRABOWSKA J., RZEŃCA P., 2007, *Województwo Łódzkie przewodnik turystyczny*, Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Łódzkiego, Łódź.
- NORWID C.K., 1980, *Promethidion. Bogumił. Pisma wybrane*, t. II, PIW, Warszawa.
- PESSOA F., 2013, *Księga niepokoju spisana przez Bernarda Soaresa, pomocnika księgowego w Lizbonie*, przeł. M. Lipszyc, Wyd. Lokator, Kraków.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, 2008, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa.
- STEIN E., 1995, *Był skończony a był wieczny*, przekł. I.A. Adamska OCD, „W drodze”, Poznań.
- ZIELIŃSKI T.A., 1997, *Szymanowski. Liryka i ekstaza*, PWM, Kraków.
- www.niedziela.pl